

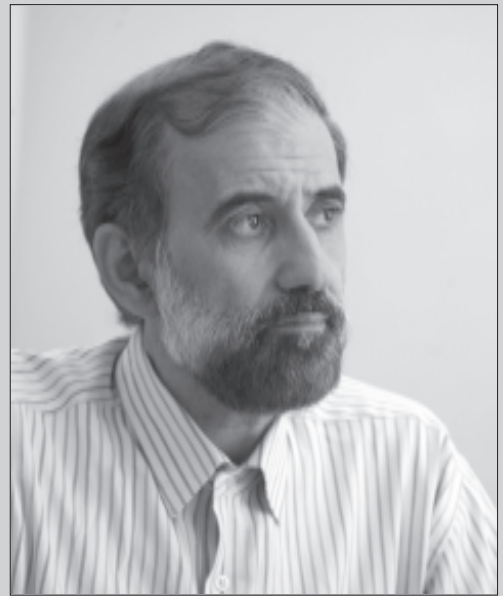
انس با قرآن

گفت و گو: انیس خوش لهجه

گروه قرآن مسئولیت برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی را، از پیش دبستانی تا پیش دانشگاهی و مراکز تربیت معلم، برعهده دارد. مسعود و کیل، کارشناس مسئول گروه قرآن دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی است. وی از سال ۵۹ تاکنون با وزارت آموزش و پرورش همکاری می‌کند و ده سالی است که در این سمت مشغول به فعالیت است. در راستای تغییرات کتاب‌های درسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی با ایشان به گفت و گو نشستیم تا از حال و هوای کتاب‌های قرآن و تغییرات احتمالی آن با خبر شویم.

● باز خورد اجرای این طرح چگونه بوده است؟
○ ما با علاقه و استقبال معلمان و دانش‌آموزان مواجه شدیم، انگار دنبال گمشده‌ی خود بودند و آن را در این برنامه یافته‌اند. دانش‌آموزی که در درس قرآن در سال سوم راهنمایی نمره‌ی ۱۵-۱۶ می‌گیرد می‌تواند حدود ۴۰ درصد از حجم قرآن کریم را معنا کند، چرا که برخی آیات تکرار می‌شود. معلمان اذعان می‌کنند که این برنامه، کلاس‌ها را بسیار فعال و پرشور و نشاط کرده است. دانش‌آموزان می‌توانند با یادگیری معنای حدود ۲۰۰ کلمه‌ی قرآنی در سال اول راهنمایی حدود ۳۴ هزار کلمه از قرآن کریم را معنا کنند و با یادگیری سال دوم می‌توانند ۵۰ درصد کلمات قرآن را معنا کنند.
در کل قرآن ۷۸ هزار کلمه داریم که از ۱۰ هزار کلمه بدون تکرار تشکیل شده است، این تعداد هم به یک نسبت تکرار نشده است حدود ۷۰۰-۸۰۰ کلمه هستند که پرکار بودند و حجم عمده‌ی قرآن را تشکیل می‌دهند، برنامه‌ی آموزش ما هم روی آن کلمات متمرکز شده است، البته لغات در قالب عبارات قرآنی آموزش داده می‌شود.
● به بخش داستانی و نکته‌های علمی قرآن در این برنامه چگونه پرداخته شده است؟
○ علاوه بر آموزش قرائت و آموزش مفاهیم که برنامه‌ی اصلی ماست به این بخش هم توجه داشتیم و با عنوان شناخت، داستان‌ها و موضوعات شیرین مربوط به قرآن آورده شده است تا موجب تقویت انگیزه و نشاط در دانش‌آموزان شود. البته این بخش مورد ارزش‌یابی قرار نمی‌گیرد؛ یعنی نه امتحان دارد و نه نمره، بلکه جزء فعالیت‌های خارج از کلاس است. البته این بخش هم دارای

● امسال گروه قرآن برای دوره‌ی راهنمایی تحصیلی چه برنامه‌ای دارد؟
○ در مجموع برنامه‌ی گروه قرآن این است که دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی بتوانند قرآن را از روی رسم الخط آموزشی روخوانی کنند و در پایه‌ی سوم دوره‌ی راهنمایی تحصیلی بتوانند از روی رسم الخط آموزش روان‌خوانی کرده و هم چنین عبارات و آیات ساده و پرکاربرد قرآن کریم را معنا کنند. در دوره‌ی متوسطه نیز هدف برنامه تقویت توانایی معنا کردن و تدبر در آیات قرآن است.
ما در سال جدید برنامه‌ی خاصی نداریم تغییرات از سال‌ها پیش آغاز شده است، اما زمینه‌هایی ایجاد شده که برنامه‌ی فعلی را ارتقا ببخشیم. در سال ۸۰ برنامه‌ی جدید آموزش قرآن در دوره‌ی راهنمایی تحصیلی تهیه شد و در سال اول به طور آزمایشی به اجرا درآمد. سال ۸۱ قرآن سال اول سراسری شد و قرآن سال دوم آزمایشی اجرا شد و تاکنون چهار سال است که دوره‌ی راهنمایی اجرای آزمایشی خود را طی کرده است. آموزش قرآن در دوره‌ی راهنمایی تحصیلی دو محور اساسی دارد؛ یکی قرائت و دیگری مفاهیم است. آموزش مفاهیم در واقع همان ترجمه و توانایی درک معنای عبارات و آیات است؛ اما ترجمه نمی‌گوییم چون ترجمه کار فنی‌تری است که در این برنامه نمی‌گنجد. نکته‌ای که اهمیت دارد ضرورت آموزش مفاهیم است. قبل از این برنامه غیر از آموزش زبان عربی هیچ آموزش جدی و رسمی که بتواند با برنامه‌ریزی خاص دانش‌آموز را به جایی برساند که بسیاری از آیات قرآن را معنا کند وجود نداشت و این خود بسیار اهمیت دارد.

آموزش قرآن در دوره‌ی راهنمایی تحصیلی دو محور اساسی دارد؛ یکی قرائت و دیگری مفاهیم است

بهتر تدریس بسیار مؤثر است. ما نیز آموزش‌هایی برای معلمان داشته‌ایم و کتاب راهنمای معلم و نوارهای قرآن را برای آن‌که ابزار دست دبیر برای آموزش بهتر باشد تولید کرده‌ایم. البته ناگفته نماند که بسیاری از همکاران دل‌سوز هم با درایت و توجه خاص حتی پیشنهادهای خود را درباره‌ی نواقص و بهبود کتاب برای ما ارسال می‌کنند و ما هم از نظریات آن‌ها استقبال کرده و پس از بررسی آن‌ها را در کتاب منعکس می‌کنیم. خوشبختانه هر سال با ارتقا روبه‌رو بوده‌ایم؛ به‌طور مثال امسال برای دانش‌آموزان پایه‌ی اول، مصحف ده‌جزئی قرآن در نظر گرفته شده است چرا که همه‌ی هدف ما از این درس ارتباط دانش‌آموز با کل قرآن است و به این ترتیب دانش‌آموزان به کمک این مصحف ده‌جزئی می‌توانند با رسم الخط قرآن آشنا و با قرآن مأنوس شوند. در نظر داریم سال بعد ده‌جزء دوم و سال بعد ده‌جزء سوم را هم در اختیار آن‌ها قرار دهیم.

● چه توصیه‌ای برای دبیران قرآن دارید؟

○ من از دبیران عزیز می‌خواهم که کتاب‌های راهنمای معلم را مطالعه کنند و در سر کلاس از مصحف شریف قرآن، نوارها و سی‌دی‌های آموزشی نیز استفاده کنند، چرا که تمام هدف ما از آموزش قرآن انس و ارتباط دانش‌آموز با مصحف است. به دبیران این نوید را می‌دهیم که برای سال آینده آموزش قرائت قرآن، از روی خود قرآن صورت می‌گیرد. تغییراتی که در کتاب‌های درسی اعمال شده تغییرات خاصی نیست، اما لازم است به توضیحاتی که در مقدمه چاپ جدید آمده است توجه شود و اگر سؤالی بود به سایت گروه قرآن مراجعه کنند. ما همواره از نظریات و پیشنهادهای همکاران به گرمی استقبال می‌کنیم.

محورهایی است که در هر یک از درس‌ها با طرح یک موضوع قرآنی به یکی از محورها پرداخته می‌شود و در انتها آیه‌ای از قرآن، که مضمون موضوع به آن اشاره دارد، می‌آید. در انتهای این مباحث سؤال‌هایی مطرح شده است که دانش‌آموز را به تفکر وادار می‌کند. ناگفته نماند بخشی به نام فعالیت مکمل نیز وجود دارد که عیناً صفحه‌ای از قرآن که آیات تدریس شده در آن است با رسم الخط قرآن آمده است. دانش‌آموزان می‌توانند با انجام فعالیت مکمل هم در روان‌خوانی پیش بروند و هم با جست‌وجوی در آیات، کلمات و عبارات آشنا را بیابند و معنا کنند.

● آیا ظاهر کتاب‌ها نیز تغییر کرده است؟

○ بله، قبلاً کتاب قرآن در کاغذ کاهی چاپ می‌شد؛ اما اکنون روی کاغذ سفید چاپ می‌شود و از لحاظ تصویرگری و رنگ هم طراحی بسیار خوبی پیدا کرده است، هم چنین علاوه بر محتوا روی خط و شیوه‌ی نگارش آیات نیز دقت بسیار شده است.

● معلمان قرآن دوره‌ی راهنمایی هم با این تغییرات آشنا هستند؟

○ به نکته‌ی خوبی اشاره کردید، هر چه قدر یک کتاب خوب باشد به‌طور مطمئن باز جایی برای کمال دارد، اما یادمان باشد که کتاب یک وجه است و دو وجه دیگر برای یادگیری خوب، معلم و دانش‌آموز هستند. یکی از مشکلات جدی اجرای برنامه در مدارس، عدم آشنایی کافی دبیران با برنامه و تسلط لازم در روش‌های تدریس است. برای هر سه سال دوره‌ی راهنمایی، کتاب راهنمای معلم آموزش قرآن تألیف و چاپ شده است، ولی گاهی دبیران حتی از وجود کتاب راهنمای معلم بی‌خبرند، در حالی که روی تألیف این کتاب‌ها زحمت فراوانی کشیده شده است و مطالعه‌ی آن‌ها در بازدهی